

**Мемлекет, үкімет
және
азаматтық қоғам**

Негізгі тақырыптар:

Мемлекет

Үкімет

Азаматтық қоғам

Мемлекет

Мемлекет – саясаттану ғылымының ядросы.

Мемлекет белгілі территориядағы халықтың саяси ұйымдасуы.

Мемлекет болмаса анархия болады.

Мемлекет

Аристотель бойынша:
Мемлекет жақсы тұрмыс үшін өмір
сүреді.

Мемлекет

Грек & Роман халықтары Мемлекет сөзін қолданбаған.

Гректер “Полис” (polis).

Рим империясы Сивитас (Civitas).

Қазақтар ‘Ел’, ‘Жұрт’

Макиавелли тұңғыш рет Мемлекет сөзін қазіргі мағынада қолданған. (“Әмірші” 1523ж. жарияланған.

Мемлекет

Garner бойынша:

- ✓ азаматтар одағы,
- ✓ Белгілі территория бөлігі
- ✓ Ұйымдасқан үкіметі бар
- ✓ Тәуелсіз
- ✓ Тұрғындардың бағынуы

Мемлекеттің үш сипаты

Макс Вебер:

Монополиялы күш – өз азаматтарын, не басқыншы шетелдіктерді жазалауға қабілетті және құқылы,

Легитимділік – заңдары мен әділеттілігі бойынша оның билігін қоғам мүшелері және өзге мемлекеттер мойындауы.

Территориялық – анық, нақты, белгілі территорияда өмір сүреді (құрлық, су, әуе) және сондағы халыққа үстемдік жүргізеді

Элементтері және қасиеті

Элементтері:

1. халқы
2. Территориясы
3. Үкіметі
4. Егемендік

Қасиеті:

бірлік

біртұтас

жалғасымды

теңдік

Халықаралық

мойындалу

Мемлекет және азамат: басқару

Мем. уәде етеді:

1. Азаматтарды қорғау
2. Негізгі әлеуметтік көмек
3. Азаматтардың беделі мен құрметі

Мем. талпынады:

1. Зорлық күшті монополиялауға
2. Заңды бақылауға
3. Салық төлетуге

Үкімет пен билік

- Үкімет мемлекеттің бір элементі
- Үкіметсіз мемлекет мүмкін емес
- Мемлекет – мәңгі, тұрақты, үкімет – уақытша, ауыспалы
- Мемлекет абстаркті ұғым, үкімет нақты
- Мемлекет қожайын, үкімет қызметкері
- Үкіметке қарсы шығуы мүмкін, мемлекетке қарсы шықпайды.
- Үкімет институт ретінде мемлекет пен оның халқына билік жүргізеді.

Үкімет

Үкімет кең мағынада мемлекет қалай ұйымдасқанын көрсетеді.

Үкімет дегенімізде:

- Осы сәтте саяси билік жүргізуші ерекше топ және тұлғалар;
- Мемлекеттің саяси институты;
- Мемлекет еркінің өкілі ретінде түсінеміз.

Үкімет?

2. Үкімет не істейді?

- қауымдастықты қорғайды
- Заң шығарады
- Тәртіп сақтайды.

Халыққа үкіметтің қажеті қандай?

- халықты және олардың мүлкін қорғау
- заңның болуы
- заңның атқарылуы

Үкімет

Қазақстан үкіметі үш билік тармағынан тұрады:

Заң шығарушы,
Атқарушы
Сот

ҮКІМЕТ БИЛІГІ

Конституция

Заң
шығаруш
ы заң
шығарады

Атқарушы
заңды
орындайды

Сот заңды
қорғайды,
түсіндіреді

АҚШ ҮКІМЕТІ
БІЛІМ

Үкімет түрлері

Монархи
Диктатор
Демокра
Теократиялы

Демократия

Демократия – үкіметті халық сайлайды.
Кімнің мемлекетті басқаруына қарата
әркімнің өз дауысын беру орайы бар.

Монархия

Үкімет патшаның, патшайымның, императордың қолында.

Билік мұаргерлік арқылы ауысады.

Дәстүрлі монархияларда монарх абсолютті билікке ие.

Конституциялық монархияда үі демократиялы, монарх демократ бағынады.

Диктаторлық үкімет

Мемлекетті бір жеке көсем басқарады. Ол сайланбайды, және күш қолдануға толық құқылы. Жеке шешім - негізгі.

Әскери диктаторлықта армия мемлекетті алақанда ұстайды.

Теократия

Үкіметтің басқаруы жергілікті діннің талабы бойынша жүреді. Діни қағида заң болады.

Үкімет жартылай, не толық Құдайдың атында билік жүргізеді

Азаматтық қоғам

Бір кеңістік, бір орта, бір сфера

Онда азаматтар:

- ❖ Өзара ұйымдасады
- ❖ Биліктен дербес болады.
- ❖ Түрлі ұйымдардың торын құрады
- ❖ Ынтымақтастық, қауымдастық басты өлшем болады.
- ❖ Ұжымдық мақсаттарда өз пікірін, белсенділігін көрсетеді.

Азаматтық қоғам – азаматтардың азаматтық белсенділігі қоғамы

Азаматтық қоғамның функциясы

Қамтиды, шектелмейді:

Саналы

Адвакация: бей-қылмыссыз (!)

Белсенді

Пайдалы

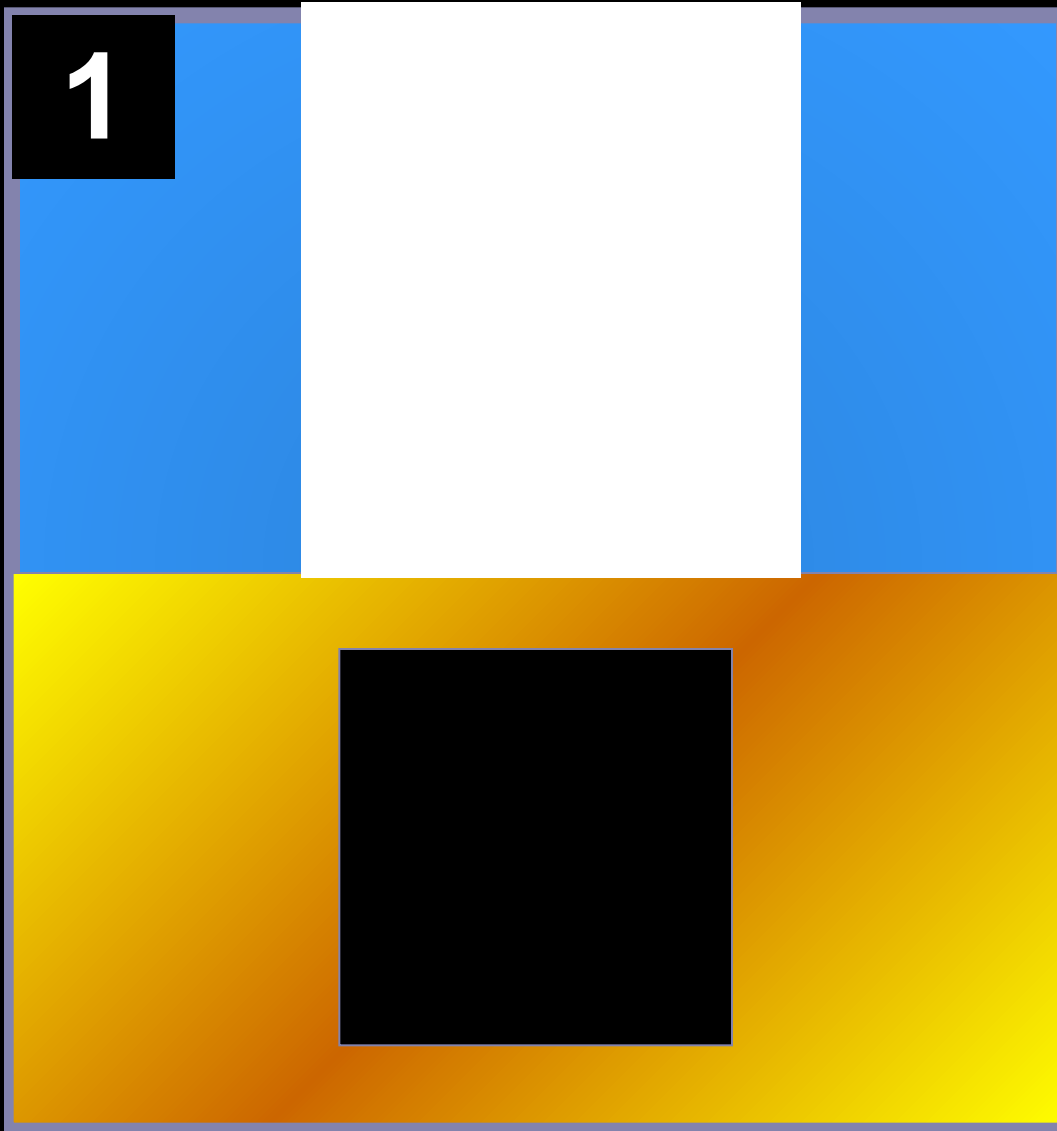
Қызмет көрсету

Бақылау

Ортақ үн қату

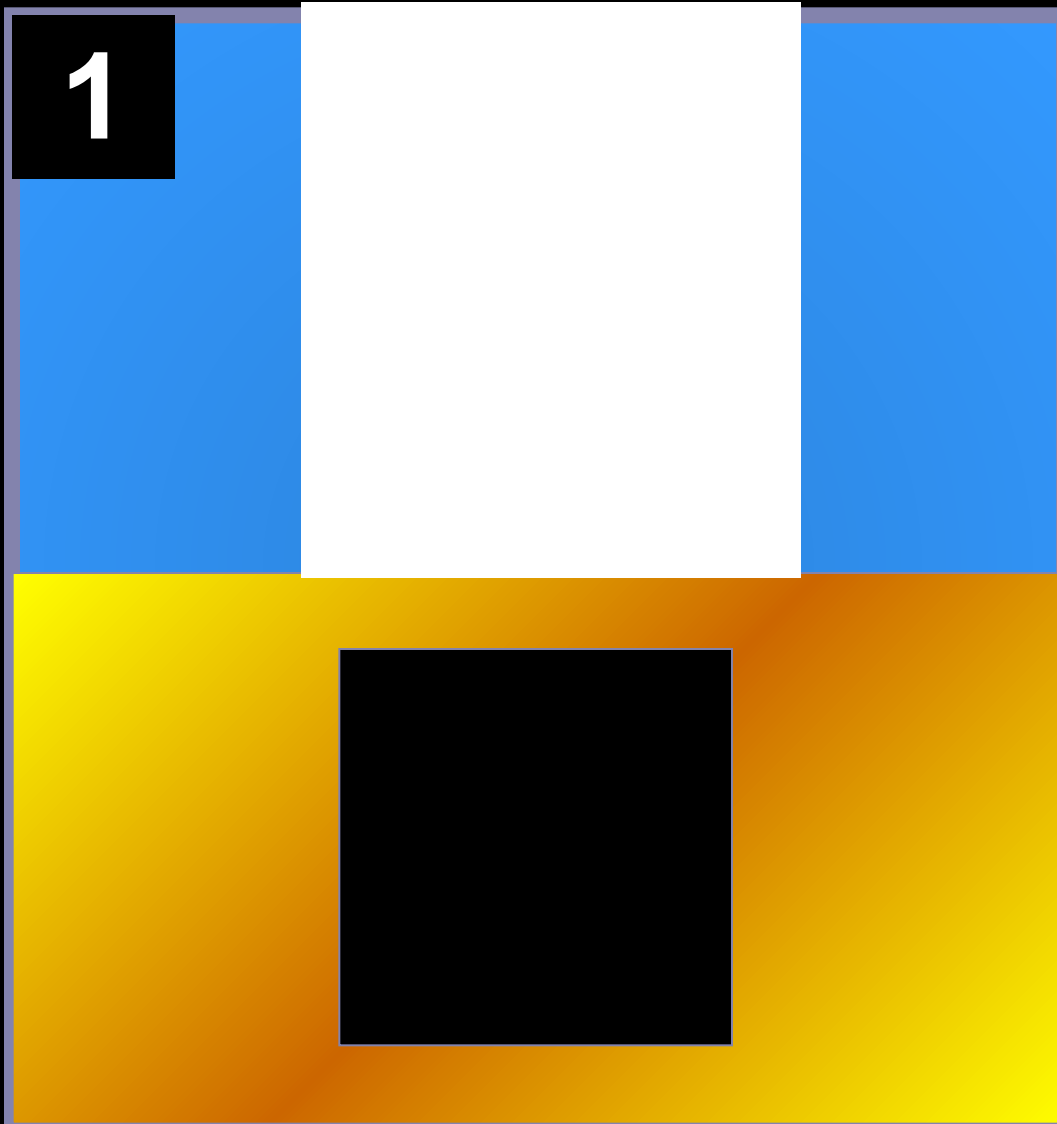
Сынаққа таярлан?

Үкімет туралы
ойын

Халық жағынан сайланады, әркім дауыс бере алады.

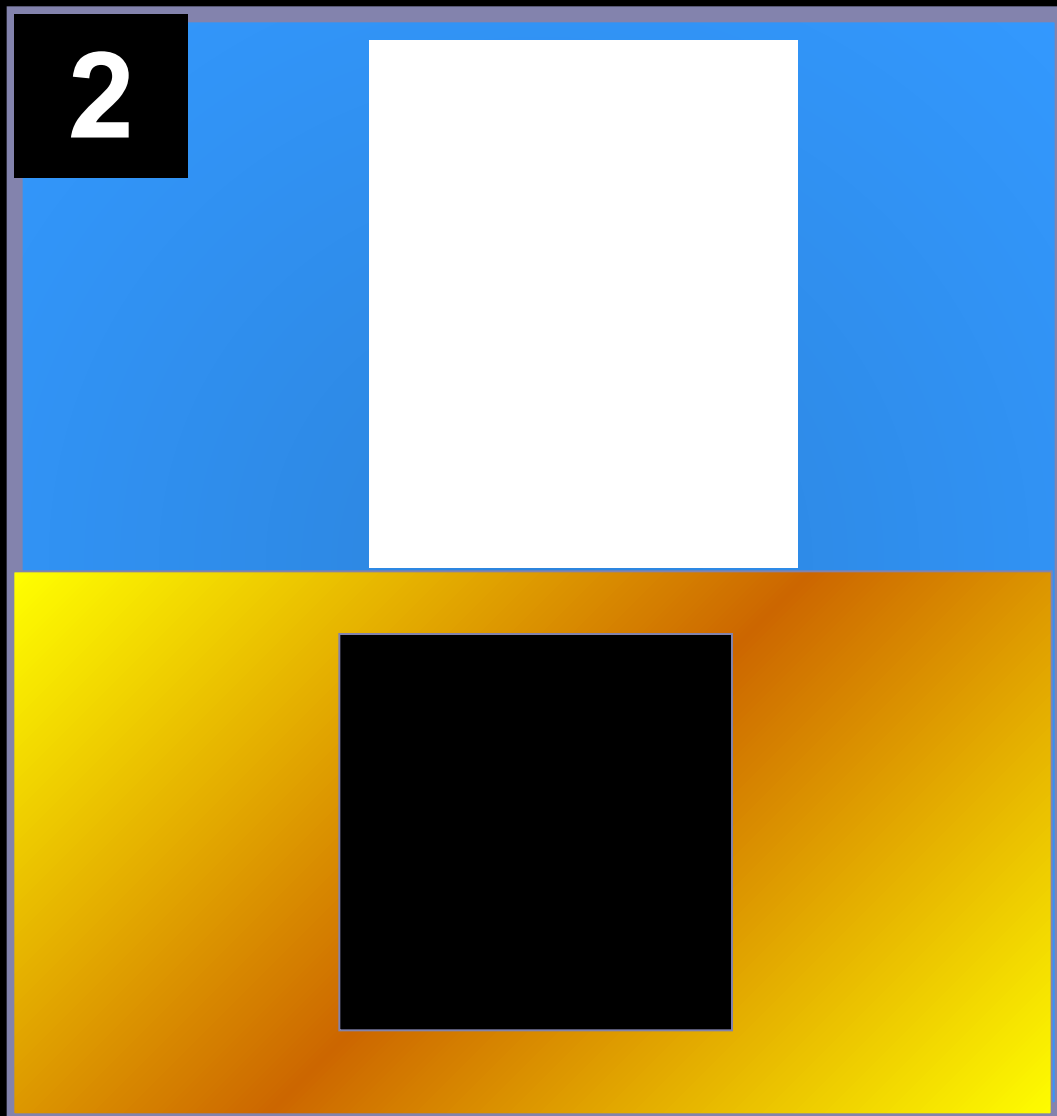

1

Democracy

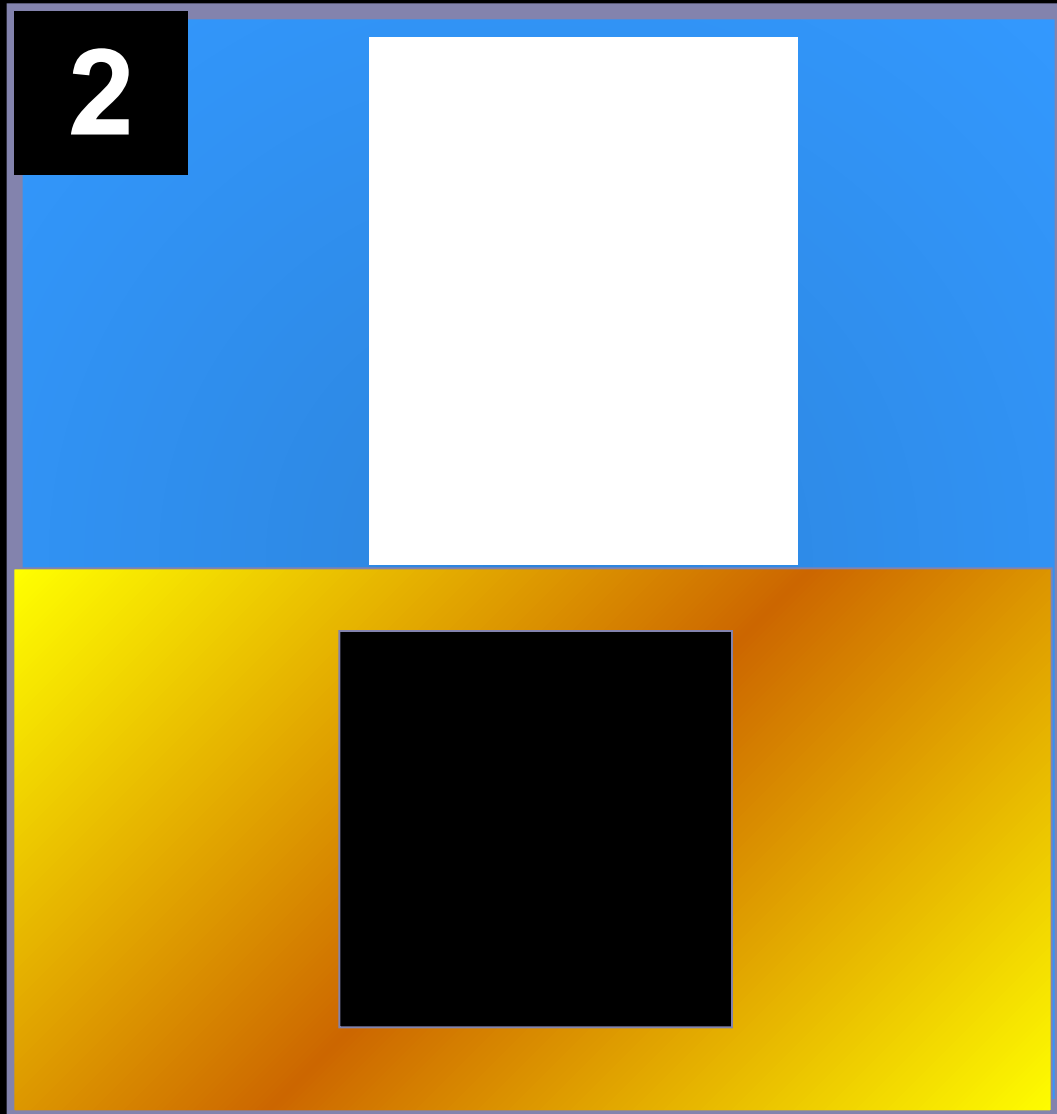

2

Патша, патшайым, император билігі.

2

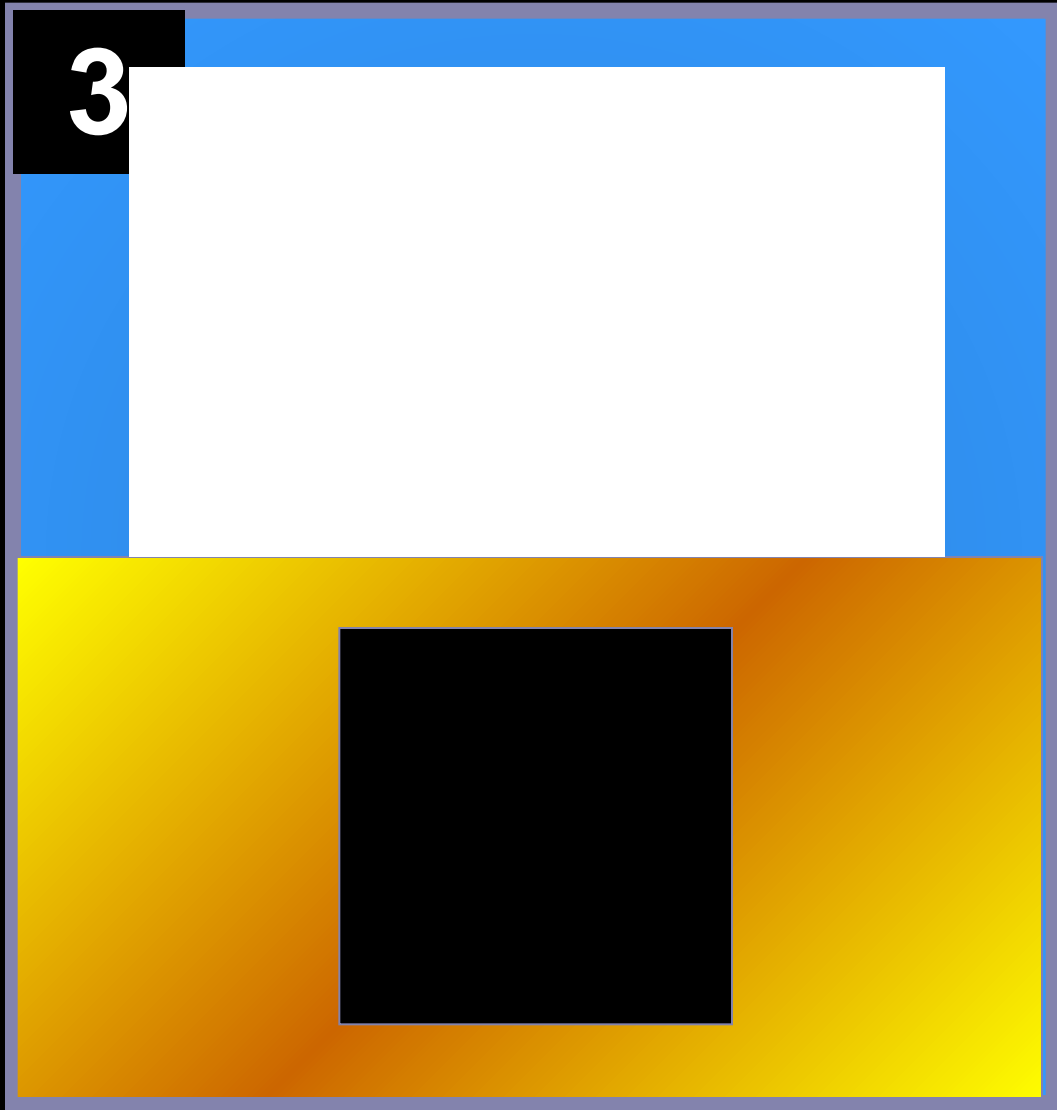
Monarchy

Home

3

**Жеке көсем басқарады, Сайланбаған,
күш қолдана алады.**

3

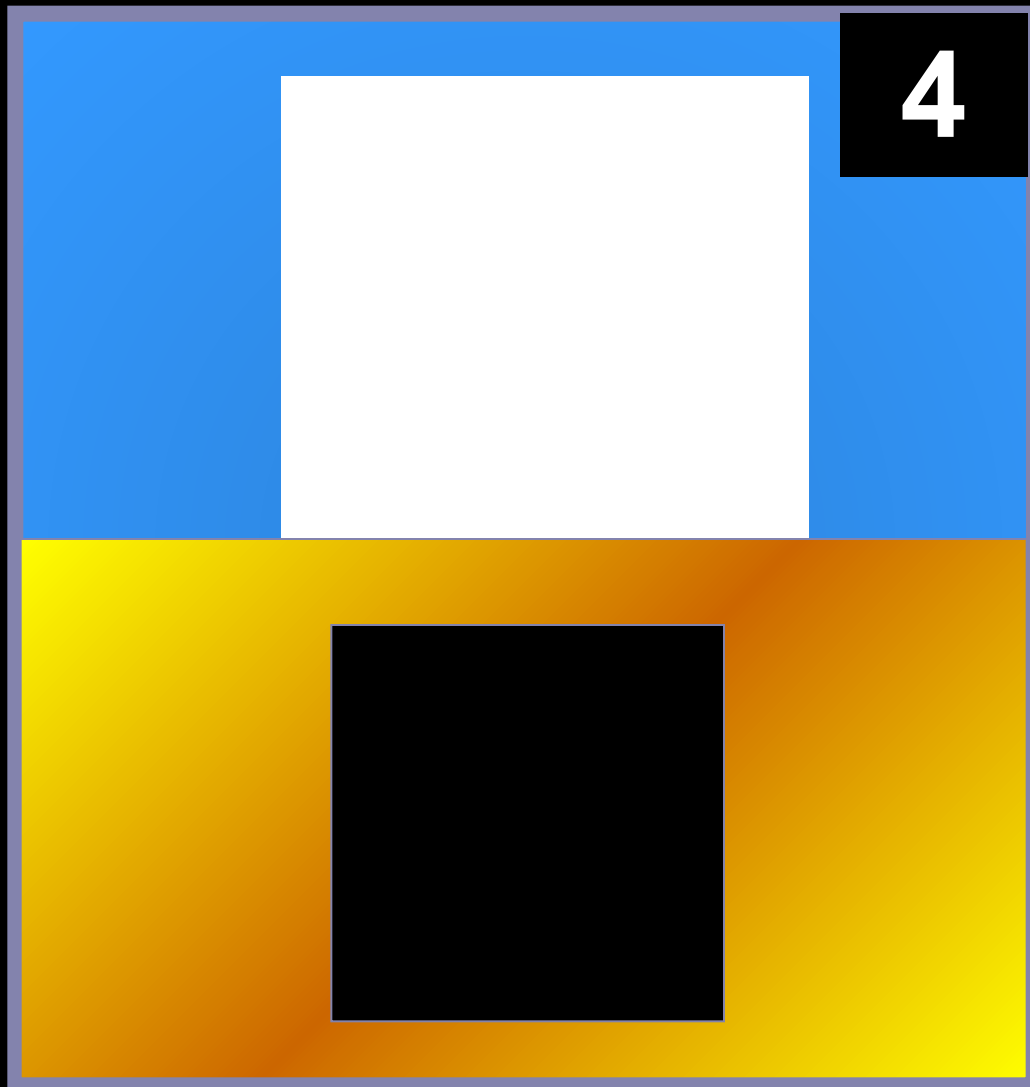
Dictatorship

Home

4

**Жеке көсемде шексіз құқық
болады, деспоттық (жаза және
қорқыту) жасайды.**

Autocracy

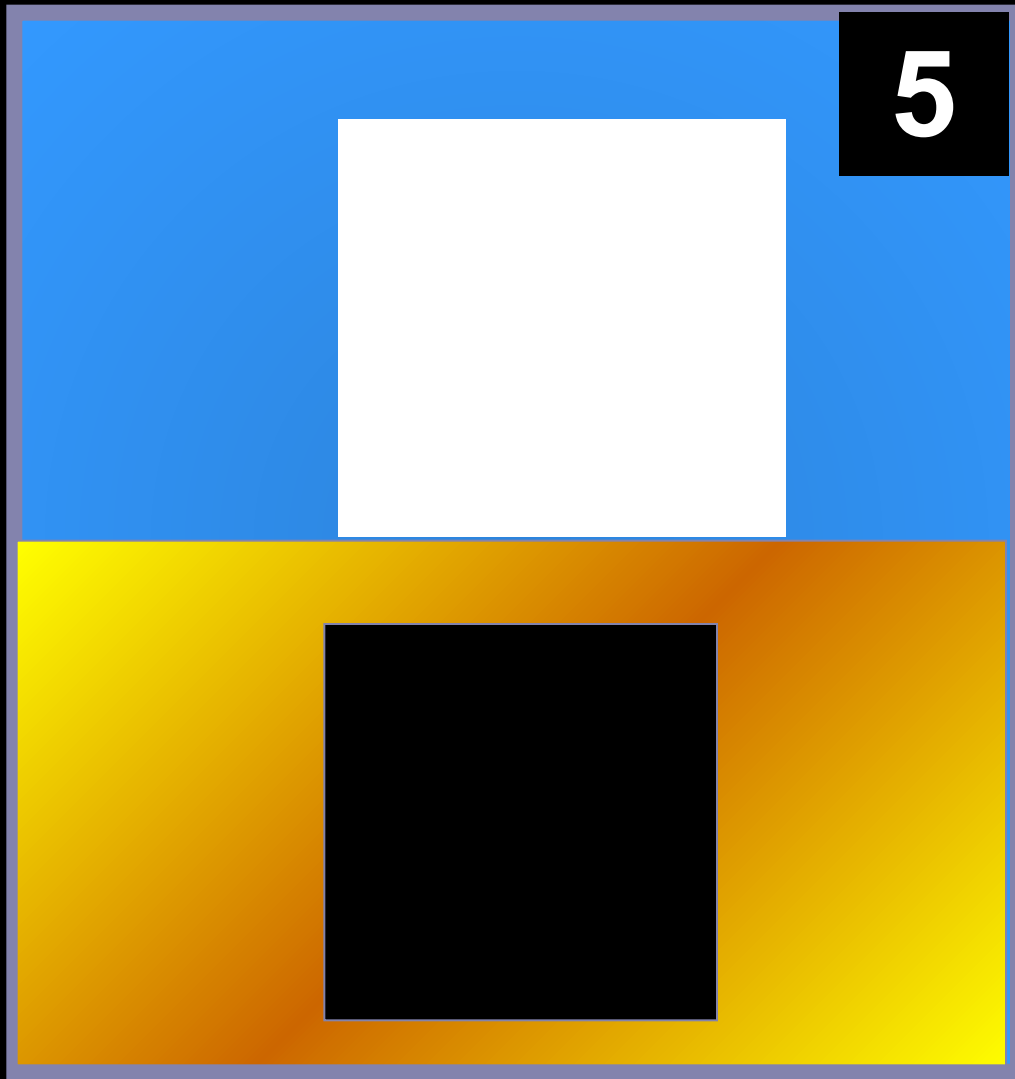

5

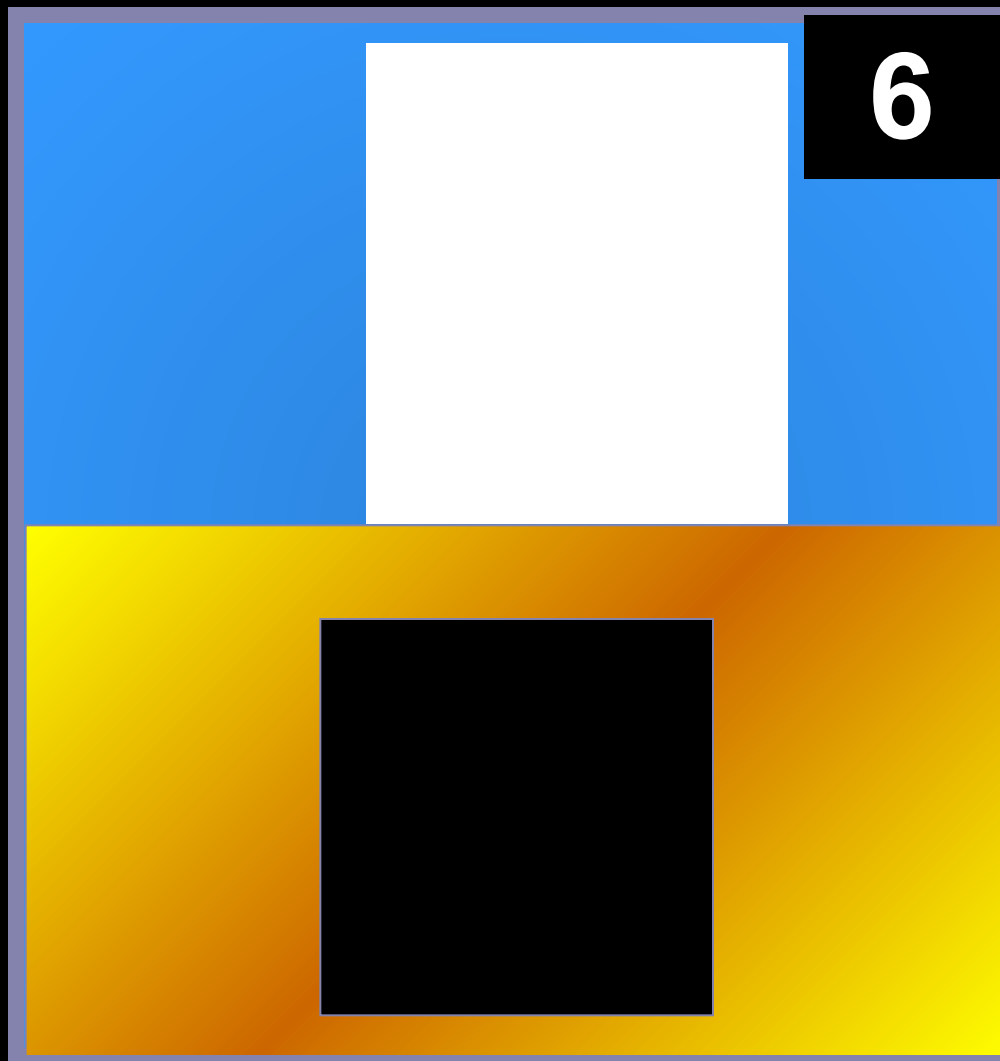
Үкімет халықтың мүлкін өзінікі етеді, халықтың барша ісін біртұтас өз қолына алады.

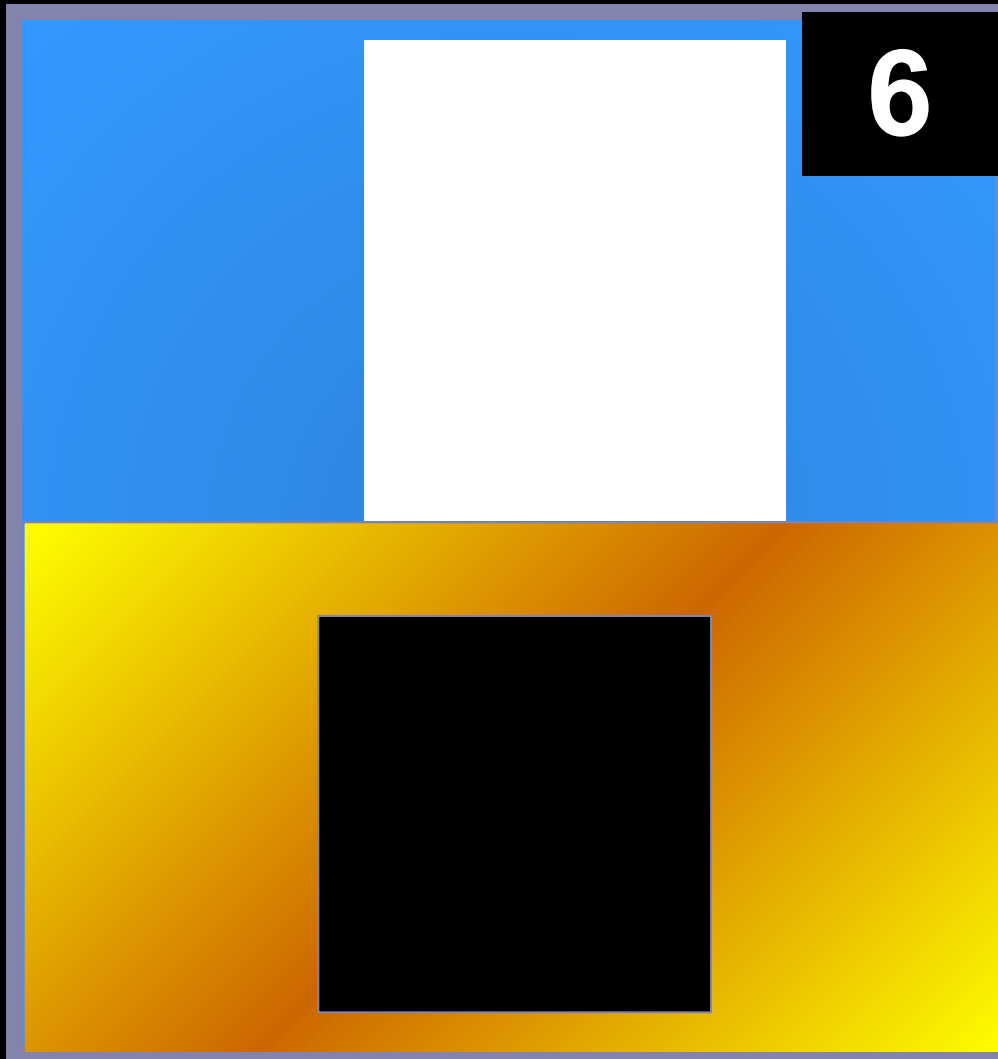

Communism

Үкіметсіз жағдай

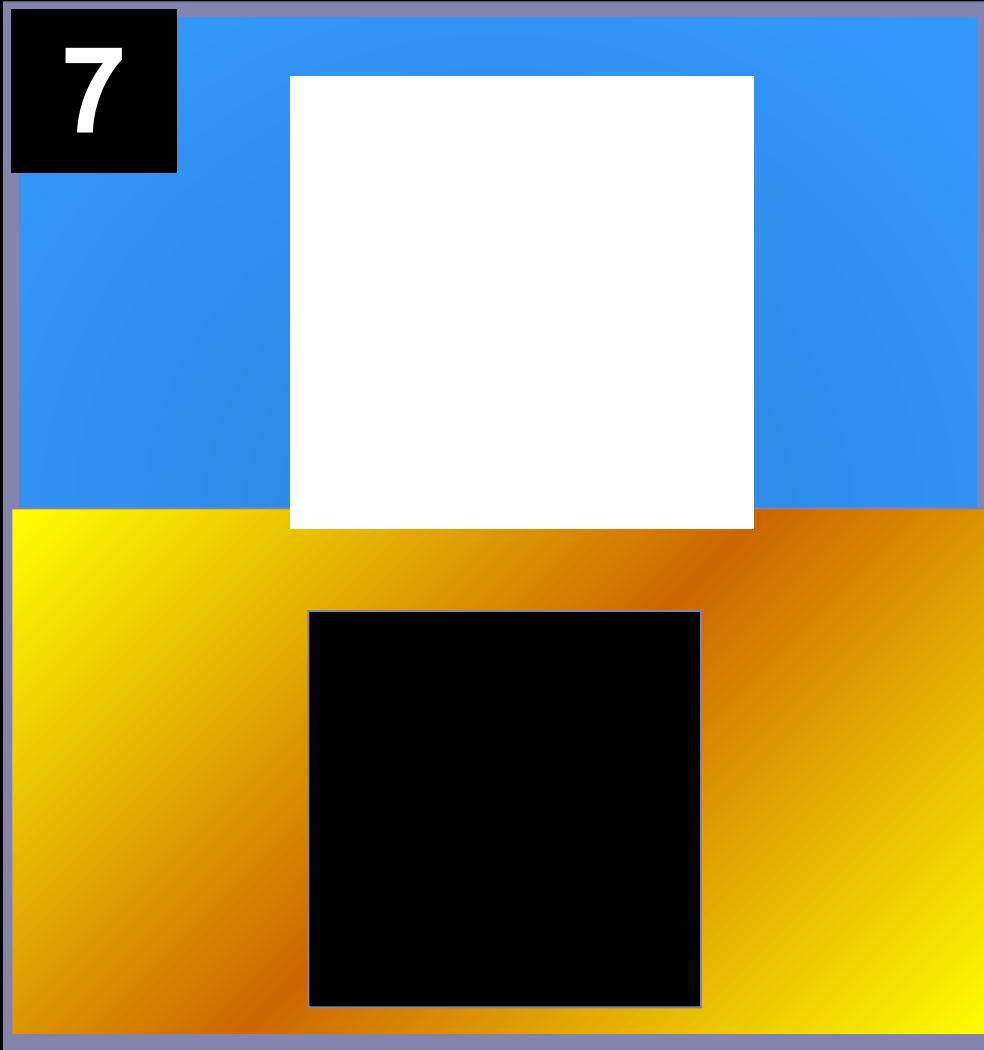
Anarchy

7

**Халық билікке қарсы күш
қолданады, билік аударылуы
мүмкін**

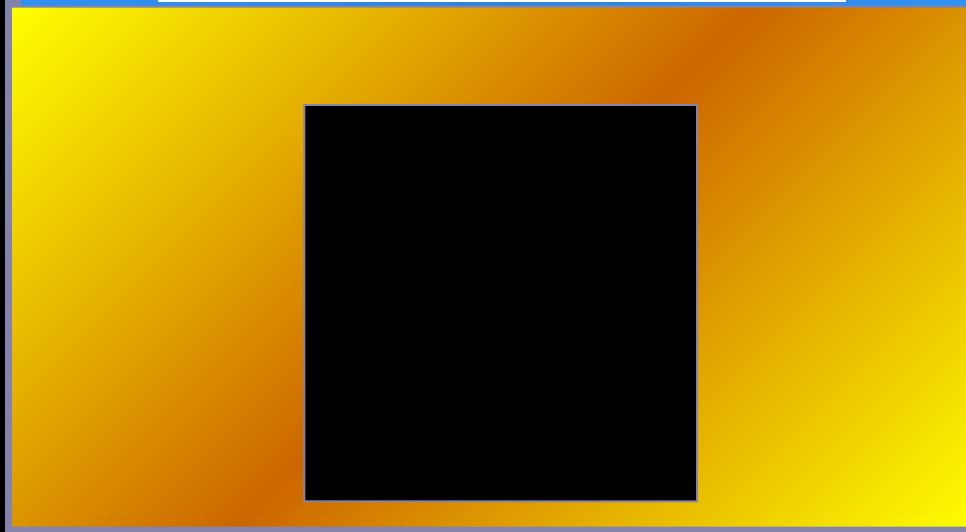
7

Revolutionary

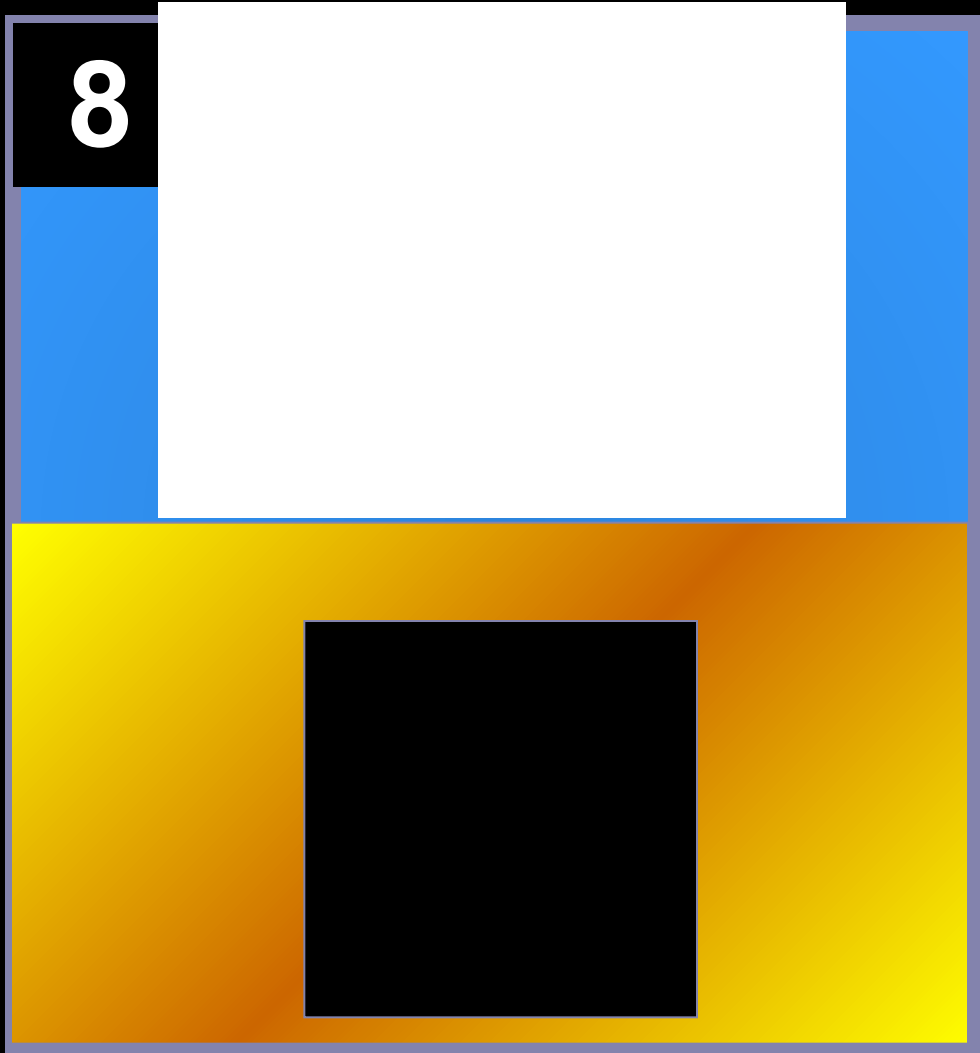
Home

8

**Үкіметті ықпалды тұлғалар мен
кандар иелейді. have power.**

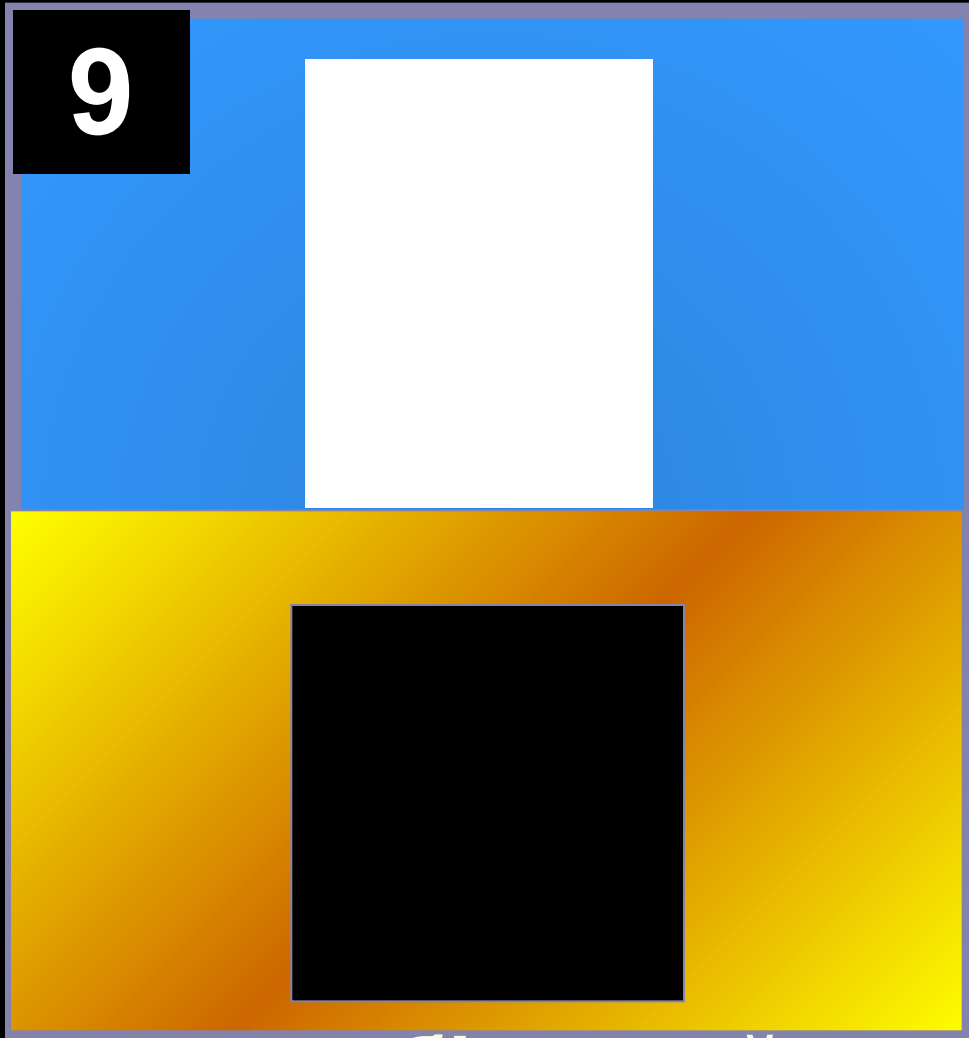
8

Oligarchy

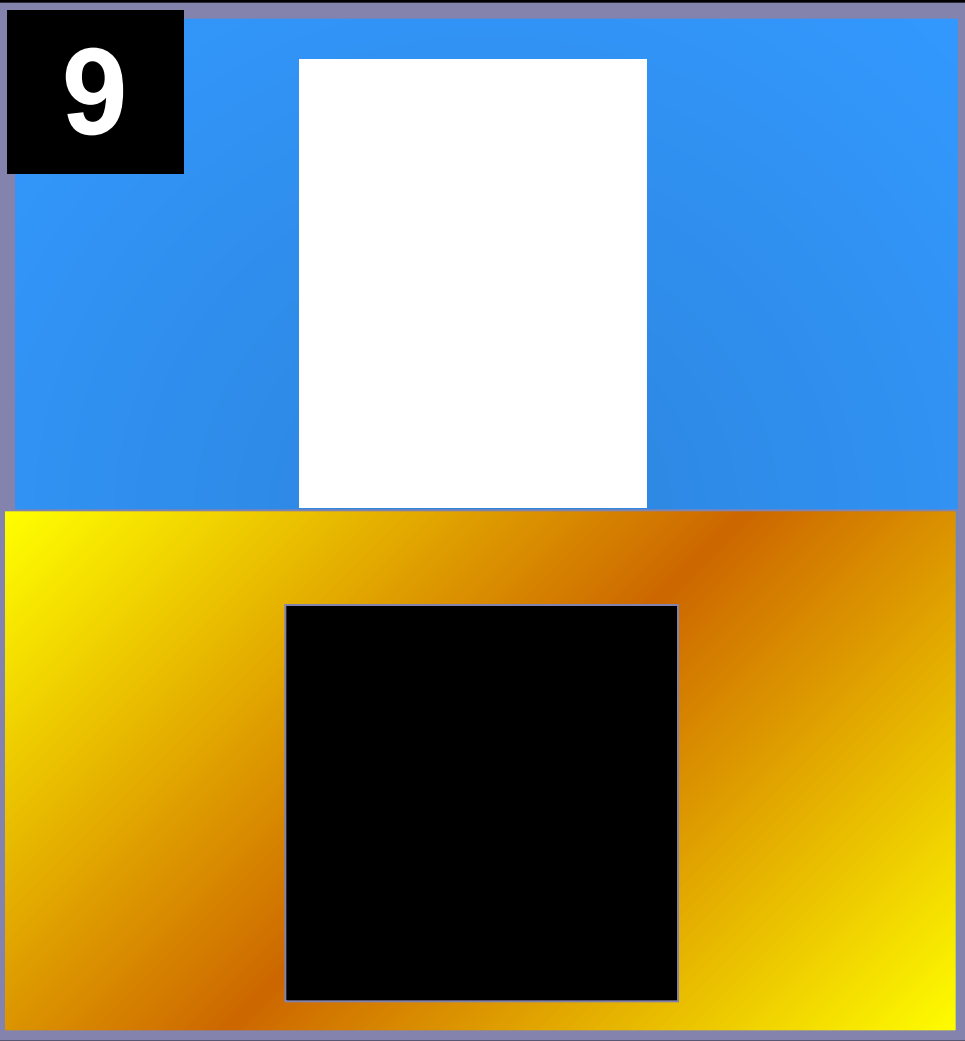
Home

9

Патшасы жоқ, бірақ сайлау арқылы билігі қалыптасатын мемлекет_____.

Republic

X

X

X

X

КҮТТҮКТАЙМЫЗ!

U

X

X

X

X

Resources

- [The Democracy Project](#)
  - [BBC Types of Government](#)
  - [World Population Under Various Governments](#)
  - [Dictator for A Day](#)
  - [Types of Governments](#)
-
- By Хайдар Алфи